

مافی ژن له دیدی ئەفلاتونەوه... سه میر حسین

ژن وهکو بهشیکی گرنگی کۆمه‌لگه له‌ناو قۆناغه میژووویهکاندا به‌پێی رۆژگارو ئاستی فهره‌هنگی ئه‌و ناوچانه پاپه‌کان و شوینی ژنان گۆراوه، وه له‌ناو دین و یاساو نه‌ریت و کۆمه‌لگه جیاوازه‌کان دا تیروانینیکی جوړاو جوړ هه‌بووه بۆ ژن. هه‌ندی له کۆمه‌لگه‌کانی مافی ژنیاں دابین کردوه، به‌شداریاں پێ کردوون له هه‌موو کایه‌کانی کۆمه‌لگه‌دا، به‌لام له‌ناو هه‌ندی له کۆمه‌لگه‌کانی تردا ژنان چه‌وسینراوه‌ته‌وه وه مافی ژنیاں به ته‌واوی پێشیل کراوه.

هه‌روه‌ها ژن له‌ناو قۆناغه‌کانی کۆمه‌لگای مرۆفایه‌تیدا به‌پێی سه‌رده‌مه‌کانی رۆلی بینه‌وه له‌ناو هه‌ریه‌که له‌و قۆناغه‌دا رۆلیکی گرنگی گێراوه بۆنمونه ژن له کۆمۆنه‌ی سه‌ره‌تاییدا

شانبه‌شانی پیاوان هاوبه‌شی کاریان کردووه وه خه‌ریکی کۆکردنه‌وه‌ی خۆراک بوون، له‌سه‌رده‌می کۆیلایه‌تیدا ژنان وه‌کو پیاوان که‌وتونه‌ته به‌رده‌م کاریگه‌ریه‌کانی ئه‌و قۆناغه. و له‌سه‌رده‌می پێشه‌سازیدا به‌هه‌مان شێوه ژنان رۆلی زیاتر وه ده‌گرن له هاوبه‌شی کاره‌کاندا، هه‌رچه‌ند زۆریک له میژوو نوسه‌کان پێیان وایه که ژنان له سه‌رده‌می کۆمۆنی سه‌ره‌تایی و قۆناگی کشتوکالییدا مافی زۆرتی هه‌بووه تا‌کو سه‌رده‌می پێشه‌سازی و ژنیاں نخیزاندا‌ری تاکیدا.

به‌هه‌ر حال دیدی ئەفلاتون وه‌کو فه‌یله‌سوف ژنیاں و فه‌لسه‌فه‌ی بنه‌ره‌تی ژنیاں مرۆفایه‌تی، بۆچوونیکی زۆر واقعی هه‌بووه، به‌پای ئەفلاتون ئه‌و پێی وایه که ژن وه‌ک پیاو توانای کارکردنی هه‌یه. ئەگه‌ر کۆمۆلگه دابه‌ش به‌که‌ین به‌سه‌ر دوو به‌شدا ئه‌وا به‌شیکی ژن و به‌شیکی پیاوه، به‌شداریاں نه‌کردنی ژن له‌ناو کۆمه‌لگه‌دا، ئه‌وکاته کۆمه‌لگه‌ها هیچ توانایه‌کی نامینیت. هه‌روه‌ها هیچ توایه‌کی کۆمه‌لایه‌تی بوونی نیه که تاییه‌ت بێت به‌ ره‌گه‌زی ژن یا پیاوه‌وه. له‌به‌ره‌وه‌ی توانای، و ئیراده، و هونه‌ری جیاجیا بوونی هه‌یه له‌ناو ژنان و پیاواندا. له‌هیچ روه‌وه جیاوازی نیه له‌نیوان سه‌روشتی ژن و پیاودا، ده‌ره‌نجام په‌روه‌رده‌ی ژن و پیاو وه‌کو یه‌ک بێت، واته له‌ روه‌ی یاسا‌کانی کۆمه‌لایه‌تی ئەفلاتونیه‌وه وه یه‌ک جوړ دید و بۆچوون هه‌یه بۆیان. ژنانیش به‌هه‌مانشێوه ده‌توانن وه‌ک پیاوان فی‌ری وه‌رزش و هونه‌رو کایه‌کانی سه‌ربازی وه کۆمه‌لایه‌تی‌بین.

باوه‌ری وایه که ده‌بێت ژن و پیاو له هه‌موو لایه‌که‌وه یه‌کسان بن، هه‌مان ئه‌و زانیاریانه‌ی که ده‌دری‌ت به‌ پیاویک بۆ ئه‌وه‌ی بێته سه‌ره‌په‌رشتیارو که‌سیکی سه‌رکه‌وتوو له‌به‌رامبه‌ردا ژنیکیش هه‌مان توانای ئه‌و پیاوه‌ی هه‌یه بۆ وه‌رگرتنی ئه‌و زانیاریانه‌ی که به‌پیاوه‌که ده‌دری‌ت.

ئەفلاتون ته‌نیا له‌و لایه‌نه‌وه باوه‌ری به‌ جیاوازی ژن و پیاو هه‌یه که ئه‌و جیاوازییه‌ش له دیدی ئه‌وه‌وه جیاوازی (فیزیکی و جه‌سته‌یه‌یه). هیچ په‌یوه‌ندییه‌کی به‌م مه‌سه‌له‌وه کۆمه‌لایه‌تی و سیاسیه‌که‌نه‌وه نیه، واته ژن ته‌نیا هه‌ندی له‌ روه‌ی جه‌سته‌یه‌یه‌وه جیاوازه ئیتر له هه‌موو مافه‌کان و توانا‌کان و کایه‌کاندا ده‌بێت بێته به‌شداریاں پیاو وه به‌هیچ شێوه‌یه‌ک ئەگه‌رو مه‌رج له‌سه‌ر ژن دانه‌نرێت. ئەفلاتون: "دلێت هه‌ندی له ژنه‌کان فه‌لسه‌فین بۆ سه‌ره‌په‌رشتیار باشن، هه‌نیکێ تریان سه‌ربازیه‌ن بۆ سه‌ربازی باشن". که‌واته نابێت به‌هیچ شێوه‌یه‌ک له‌و روه‌وه جیاوازی بکری‌ت له‌نیوان ئیش و کاره‌کانی "ژن و پیاودا"

ئەگه‌ر سه‌یری ئه‌و میژوه بکه‌ین که دو هه‌ زاروسێ سه‌د سال له‌مه‌وبه‌ر ده‌بینین ئەفلاتون به‌وه شێوه یه‌ باسی ژن و مافه‌کانی ده‌کات له کاتیک دا به به‌راورد له گه‌ل ئه‌م‌رۆدا ده‌بینین مافه‌کانی ژن ئه‌م‌رۆ به

www.kurdistan.net.org

به‌کاتی ناوه‌ندی ئه‌وروپا 23:09-2007-8-22

شیوازیکی سه‌ بیر پێشیل ده‌کریت، و رۆژ به‌رۆژ مه‌وداکانی ژن و تواناکانی ژن له‌ناو کۆمه‌لگه‌ دوکه‌وتوو و ولاتانی ده‌مارگیرو خیلله‌کی دا مه‌ودای ئازادیان به‌ر ته‌سک ده‌بیته‌وه‌ وه‌ له‌ناو خیزا نه‌کاندا بجوک ده‌کریته‌وه‌، بۆیه‌ هۆشیاری به‌رامبه‌ر به‌ژن وه‌ به‌رامبه‌ر به‌ مافیان. له‌ کۆمه‌لگه‌دا یه‌کیکه‌ له‌پایه‌ کانی رزگاری ئه‌و بۆ چوونه‌ و بۆجیته‌جی کردنی له‌روی یاسایه‌وه‌ ده‌بیته‌ ئه‌مپرومروقه‌کان. له‌ژیرسیسته‌ می‌ سیاسی دا‌هسته‌ به‌ ژیان بکه‌ن، هه‌مان ئه‌و سیسته‌مه‌ ده‌بیته‌ زامنی پارێزهری ئه‌و تاکانه‌ بیته‌.

رزجار کۆمه‌لگه‌ و نه‌ریته‌کان یاسای توندو تووژیان هه‌یه‌ به‌رامبه‌ر به‌ مافه‌کانی ژن یان نه‌ریته‌کان زۆر به‌توندی ربه‌روی ژن به‌هه‌موو شیوه‌یکه‌ هه‌موو پیروزیه‌کانی پێشیل ده‌کرین له‌به‌رئه‌وه‌ باشتترین رپگا بۆ سه‌ندنی ئه‌و مافه‌ مه‌سه‌له‌ی یاسایه‌ ته‌نیا ده‌ولته‌ ده‌بیته‌ پارێزهری ئه‌و مافه‌ چونکه‌ کۆمه‌لگه‌ زۆر جار ناتوانیت باورپی به‌ کۆرمه‌لیک لادان هه‌یه‌، به‌لام ئه‌م لادانانه‌ ده‌توانی له‌رپگی یاساوه‌ راست بکرینه‌وه‌، ئه‌و تاوانه‌ زۆرانه‌ی که‌ ئه‌مپرو له‌به‌رامبه‌ر به‌ ژن ده‌کریت له‌کوردستاندا ته‌نیا یه‌ک رپگاهه‌یه‌ بۆ رزگاربوون له‌و قیرانه‌، به‌بۆچونی من ئه‌ویش دانانی یاسایه‌کی دیاری کراو له‌سه‌ر مافه‌کانیان ده‌بیته‌ ده‌ولته‌ خۆی چاودیاری توندی ئه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ بکات له‌م قوئاغه‌دا له‌قوئاغه‌کانی دیکه‌دا قسه‌ له‌سه‌ره‌هۆشیاری کۆمه‌لگه‌ بکریت به‌راستی ئه‌وه‌ی که‌ ئه‌مپرو نه‌بیته‌ له‌کوردستاندا نه‌بونی هۆشیاری کۆمه‌لگه‌یه‌، بۆیه‌ زۆربه‌ی ئه‌وتوانانه‌ی که‌ ده‌کرین به‌رامبه‌ر به‌ ژن له‌کوردستاندا به‌رپرسیاریه‌تی یه‌که‌م ده‌سه‌لات و یاسایه‌، هه‌رئه‌و ده‌سه‌لات و یاسایه‌ش ده‌توانیت زامنی پاراستنی مافه‌کانیان بیته‌.

ده‌بیته‌ ژن له‌ناو سیستمی سیاسی ولات و یاسادا مافه‌کانی بپارێزیت و هه‌موو ئه‌و به‌ر یه‌که‌وتنانه‌ هاو ئامانج بکرینه‌وه‌ بۆ به‌ره‌و پێش بردنی کۆمه‌لگه‌ یه‌کی ته‌ندروست و باش چونکه‌ به‌پیی هه‌ماهه‌نگی و رۆلی ژنان له‌ کۆمه‌لگه‌داناوانریت کۆمه‌لگه‌یه‌کی باش وهاو چه‌رخ بنیاد بنریت...

Gce_2006@yahoo.com